

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 39/08- 30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. mája 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť A. Š. a Ing. A. Ž., obaja bytom K., zastúpených advokátom JUDr. J. Č., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 351/2000 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. Š. a Ing. A. Ž. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 351/2000 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 351/2000 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. A. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ing. A. Ž. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť spoločne a nerozdielne A. Š. a Ing. A. Ž. trovy konania v sume 10 216 Sk (slovom desaťtisícdeväťstošesťnásť slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu, advokáta JUDr. J. Č., Advokátska kancelária, K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Vo zvyšnej časti návrhu A. Š. a Ing. A. Ž. nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. decembra 2007 doručená sťažnosť A. Š. a Ing. A. Ž., obaja bytom K. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 351/2000.

Po prijatí sťažnosti 31. januára 2008 uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 39/08-8 na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 25. februára 2008 predsedu okresného súdu, aby sa k sťažnosti vyjadril, aby ústavnému súdu zaslal predmetný súdny spis a aby oznámil, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci. Vyjadrenie predsedu okresného súdu spolu s vyžiadaným súdnym spisom bolo ústavnému súdu doručené 1. apríla 2008.

V doručenom vyjadrení predseda okresného súdu podal stručný prehľad úkonov v posudzovanom konaní, pričom ho zhodnotil ako zvlášť náročné po stránke skutkovej, „a to najmä vo vzťahu k určeniu účastníkov konania na strane žalobcov“. Zdôraznil, že v predmetnej veci „na strane žalobcov vystupuje veľký počet subjektov, z ktorých v priebehu konania niektorí zomreli, dochádzalo k odpredaju bytov alebo k iným prevodom

bytov a menil sa okruh žalobcov“. Podľa názoru predsedu okresného súdu sťažnosť sťažovateľov nie je dôvodná, čo okrem iného dokazuje aj obsah súdneho spisu, z ktorého *„vyplýva, že súd priebežne vo veci vykonáva úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci samej“.* V závere svojho vyjadrenia vyjadril predseda okresného súdu súhlas na konanie o podanej sťažnosti bez ústneho pojednávania.

Listom zo 7. apríla 2008 zaslal ústavný súd vyjadrenie predsedu okresného súdu právnomu zástupcovi sťažovateľov na zaujatie stanoviska a súčasne ho požiadal o oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Právny zástupca sťažovateľov doručil 24. apríla 2008 ústavnému súdu stanovisko, v ktorom oznámil, že netrvá na nariadení ústneho pojednávania vo veci a zároveň zdôraznil, že zotrváva na podanej sťažnosti, *„nakoľko aj keď v danej veci súd priebežne koná, jednotlivé úkony súdu nie sú efektívne, čím dochádza k prietahom, zatiaľ čo právna neistota sťažovateľov trvá“.*

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie

ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup žalovaného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

Základnými kritériami na hodnotenie veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná na rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95). V posudzovanej veci ide o občianskoprávny spor, ktorého cieľom je rozhodnúť o určení vlastníckeho práva k bytom, resp. nebytovým priestorom v bytovom dome. Predmetné konanie vedené okresným súdom, v rámci ktorého sťažovatelia namietajú zbytočné priet'ahy, možno hodnotiť ako konanie, ktoré po právnej stránke nie je zložité, hoci priebeh dokazovania môže so sebou priniesť istú časovú náročnosť pri objasňovaní skutočného stavu veci. Dokazovanie bolo nevyhnutné orientovať na zistenie, či sporné nehnuteľnosti majú charakter bytov alebo nebytových priestorov, čo má v posudzovanom konaní zásadný význam pre rozhodnutie okresného súdu o aplikácii § 16 ods. 7 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov. Zápis v katastri nehnuteľností je totiž v zjavnom rozpore s dlhodobým spôsobom využívania sporných nehnuteľností.

Z týchto hľadísk možno hodnotiť posudzovanú vec ako skutkovo náročnú, napriek tomu však objasňovanie skutočného stavu veci nemôže podľa názoru ústavného súdu pri vhodnej voľbe dôkazných prostriedkov spôsobiť v konaní komplikácie, ktoré majú za následok trvanie sporu viac ako 8 rokov.

Pri posudzovaní druhého kritéria používaného na hodnotenie prípadných zbytočných priet'ahov v konaní ústavný súd dospel po preskúmaní vyžiadaného súdneho spisu k záveru,

že v celom doterajšom priebehu konania spôsobovalo okresnému súdu problémy presné určenie okruhu účastníkov konania na žalujúcej strane. Problémy vznikali predovšetkým v dôsledku nedostatkov v právnom zastúpení týchto účastníkov. Medzičasom taktiež došlo k niektorým zmenám osôb aktívne legitimovaných vystupovať v pozícii žalobcu (predaj bytov v bytovom dome, úmrtie vlastníka bytu), čo si vyžiadalo procesné rozhodovanie okresného súdu o povolení vstupu ďalších účastníkov do konania na strane žalobcu. Aj keď uvedené nedostatky nespôbovali samotní sťažovatelia, ale predovšetkým právni zástupcovia žalujúcej strany pri preukazovaní plnej moci na zastupovanie účastníkov odlišných od sťažovateľov, nemožno spomalenie priebehu konania z týchto dôvodov pričítať ani konajúcemu okresnému súdu.

Postup okresného súdu ako tretie kritérium na posúdenie porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zhodnotil ústavný súd ako postup, ktorý vykazoval zbytočné prietahy.

Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že v konaní sa vyskytlo viacero období nečinnosti žalovaného okresného súdu.

Išlo o obdobie od podania žaloby 21. marca 2000 do jej doručenia žalovanému na vyjadrenie 8. septembra 2000 (viac ako 5 mesiacov). V tomto období okresnému súdu nebránili žiadne prekážky v rýchlejšom procesnom postupe. Rovnaký záver platí o období od 15. mája 2002, keď právny zástupca žalovaného doručil okresnému súdu vyžiadané listiny, do 4. septembra 2002, keď okresný súd nariadil pojednávanie vo veci (viac ako 3 a pol mesiaca).

K takmer 7 mesiacov trvajúcej nečinnosti okresného súdu došlo v období od 21. novembra 2002 (predloženie požadovaných listinných podkladov právnym zástupcom žalobcov) do 18. júna 2003, keď okresný súd písomnou výzvou zabezpečoval listinné dôkazy (kolaudačné rozhodnutia).

Okresný súd bol nečinný tiež od 5. decembra 2003, keď sa uskutočnilo pojednávanie vo veci, do 26. marca 2004, keď okresný súd vykonal procesný úkon (obstarania ďalších podkladov na rozhodnutie) po viac ako troch mesiacoch a následne, napriek tomu, že mu

uvedené podklady boli doručené 22. apríla 2004, nariadil pojednávanie až 16. augusta 2004 (nečinnosť takmer 4 mesiace).

V období od 7. októbra 2004, keď právny zástupca žalobcov doručil okresnému súdu zmenu návrhu na začatie konania, až do 4. apríla 2006, keď okresný súd uznesením pripustil zmenu účastníkov na strane žalobcov, okresný súd vykonával v podstate iba úkony smerujúce k odstráneniu nedostatkov podania, resp. procesných nedostatkov spojených s určením okruhu účastníkov – žalobcov a s ich právnym zastúpením. Toto spomalenie konania ide síce sčasti na vrub účastníkov konania, ale aj v tomto období okresný súd postupoval nesústredene a zbytočné časové odstupy medzi jeho jednotlivými výzvami adresovanými právnemu zástupcovi žalobcov predstavujú spolu obdobie nečinnosti okresného súdu viac ako 14 mesiacov.

Takmer sedemmesačné obdobie nečinnosti okresného súdu ústavný súd zistil aj v čase od 22. mája 2006, keď mu právny zástupca žalobcov doručil vyjadrenia na jeho výzvu z 12. mája 2006, do 19. decembra 2006, keď sa okresný súd informoval o stave katastrálneho konania.

V nasledujúcom období (rok 2007 a 2008) okresný súd vykonával priebežne procesné úkony smerujúce k odstráneniu novovzniknutých procesných prekážok súvisiacich s právnym zastúpením účastníkov konania a podľa zistenia ústavného súdu ku dňu jeho rozhodovania nebolo predmetné konanie vedené okresným súdom právoplatne skončené.

Ústavný súd teda zistil, že na celkovej dĺžke konania (v súčasnosti už viac ako 8 rokov) sa okresný súd svojou nečinnosťou podieľal v rozsahu viac ako 3 roky a 7 mesiacov. Aj napriek tomu, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebol nastolený stav právnej istoty sťažovateľov i v dôsledku nedostatkov procesných podaní ich právnych zástupcov v priebehu konania, ako aj pre problémy vyplývajúce z veľkého počtu žalobcov, ústavný súd dospel k záveru, že zistená dĺžka nečinnosti okresného súdu v pomere k celkovej dĺžke predmetného konania zakladá dôvody na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy (1. bod výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Sťažovatelia v petite svojej sťažnosti navrhli takéto rozhodnutie, preto ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (2. bod výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľov garantovaného im čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Každý zo sťažovateľov žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 150 000 Sk.

Ústavný súd v okolnostiach posudzovaného prípadu pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení berúc do úvahy najmä charakter predmetu konania a jeho skutkovú náročnosť, obdobie právnej neistoty sťažovateľov, ich správanie počas predmetného konania, procesné prekážky, ktoré objektívne bránili rýchlejšiemu postupu okresného súdu v konaní, a aj tú skutočnosť, že bolo konštatované porušenie označeného základného práva, považuje za primerané priznať každému zo sťažovateľov sumu 30 000 Sk (3. a 4. bod výroku nálezu).

Pri určovaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu.

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom, ktorý vykonal dva úkony právnych služieb pre každého zo sťažovateľov, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie (sťažnosť). Všetky úkony boli vykonané v roku 2007. Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa ustanovení § 11 ods. 2 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 17 822 Sk pre úkony v roku 2007), čo predstavuje za jeden úkon v roku 2007 odmenu v sume 2 970 Sk. Podľa § 13 ods. 3 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Prevzatie a prípravu zastupovania a vypracovanie písomného podania ústavný súd posúdil ako spoločný úkon advokáta pri zastupovaní (dvoch) sťažovateľov, preto základnú sadzbu tarifnej odmeny po jej znížení o 20 % určil v celkovej sume 9 504 Sk. K tejto sume bolo potrebné pripočítať režijný paušál za štyri úkony právnej pomoci, teda štyrikrát 178 Sk. Ústavný súd tak priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia v sume 10 216 Sk (5. bod výroku nálezu), pričom okresný súd je povinný zaplatiť ju na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2008

